

Poština
povšalirana.Uredništvo
in
upravljanje
lista je
v Ljubljani
Breg št. 12.
Telefon 119.

AVTONOMIST

Glasilo „Združenja slovenskih avtonomistov“.

Izhaja vsak petek.

Celoletna na-
ročnina 50.— D
mesečna 5.— „
Inozemstvo
celoletno 100.
Posamezne
številke se ra-
čunijo po D1-25
Inserati
se računajo:
pol str. 560 D,
manjši soraz-
merno. — Pri
malih oglaših
beseda 50 p.**Kaj hočemo?** Lastno zakonodajo na lastnih tleh vzrastlega slovenskega ljudstva!

Država ali anarhija?

Vsaka država je predvsem za to tu, da skrbi za javni red, osebno in lastninsko varnost. To je najmanj kar sme zahtevati vsak državljan od svoje države. Vsaka država ima zato zakone, ki bi jih moral vpoštovati prav vsakdo! Kdorkoli jih krši, vedoma ali nevedoma, mora pred sodnika. Da pa ima sodnik tudi moč dati veljavnim zakonom ugled in spoštovanje, zato ima država tudi še policijo in žandarmerijo. Če bi pa bili policija in žandarmerija še pre slabotni, da bi mogli uveljaviti spoštovanje zakonov, je pri nas državi na razpolago tudi še številno vojaštvo.

Kaj pa se godi pri nas v zadnjem času? Pri nas nosijo ljudje seboj revolverje. Eni jih nosijo zato, da ne ljube jim osebe napadajo in streljajo, drugi pa zato, da bi se v slučaju potrebe mogli braniti. Vsak čas zvmemo o pretepih med ljudmi, danes je ustreljen ta, jutri oni. Doslej še ni bil nihče obtožen zaradi teh pretepev, streljanja in umorov, kolikor je nam znano. Kazenski zakon in kazenski pravni red sta sicer tu, toda sta položena na polico. Policijo imamo tudi; toda ta je zadnji čas največ zaposlena s konfiskacijami opozicijskih časopisov. Tudi žandarmerijo menda imamo; toda o njej se sliši največ, kadar se govori o beračih, sejmih in sekaturah obrtnikov.

Pač pa imamo ljudi, ki sami o sebi trdijo, da so poklicani delati „red“. Noben zakon pa jih ne pozna, nikjer ni pisano o njih: ne v zakonih ne v ministrskih odredbah ne v uradnih listih. Ti ljudje javno nosijo orožje, da ž njim postopajo po svoji

mili volji. Tudi streljajo časih. Vsi vemo, da je njim kot civilni organizaciji to tudi dovoljeno. Po katerem zakonu? Ali je parlament izdal takšen zakon? Ne! Kdo torej? Nihče ne ve tega!

Zakon leži na polici in spi. Orožje nosijo pa vsi, eni z dovoljenjem, drugi brez dovoljenja. Če je kdo ustreljen, se pokoplje in s tem je zgodbe konec. Kje so krivci? Oblast pravi, da jih ne more najti. S tem je akt rešen in mirna bodi Bosna zlata!

Kakšna je taka država, kjer zakoni spe, kjer je osebna in lastninska varnost ogrožena? Ali je tisto sploh država, kjer ljudje ne uživajo več niti tega, kar uživa vsak državljan kakšne zamorske države? To vodi nazaj v razmere srednjega veka, ko so roparski vitezi nekaznovano ljudi po cestah ubijali in ropali, ko je bil poznan en sam zakon: **Faustrecht!**

Eni, ki delajo takšen „red“ se kakor zdravi pameti v zasmeh, sami imenujejo „državotvorci“ in se zgražajo nad — Rusijo. Drugi pa zopet izpovedujejo, da mora priti „proletarska diktatura“. Ena in druga diktatura je trajno nemogoča in tudi ni prikladna za naš narod, ki se je vživel v demokratični način mirnega in zakonitega sožitja in vlade. Ljudstvo daje pravico in moč in uveljavila se bo prava miroljubna republikanska demokratija.

Proč z orožjem in poboji! Proč z diktatorstvom od desne in leve! Ljudstvo hoče svobodo, delo in red ter svojo lastno samovlado na temelju republikanske, res demokratične zakonitosti!

Kmečko pravo do zemlje v Sovjetski Rusiji.

Pod tem naslovom je objavil Štefan Radič v zadnji, 28. številki, „Slobodnega Doma“ izredno zanimiv in informativen članek, ki se glasi:

Pod carsko vlado so kmetje imeli zelo malo zemlje v svojih rokah, tako okolo ene petine. Največ zemlje je imel car sam kot največji posestnik. Carska posestva so bila po priliki tako obsežna, kakor dve bivši Avstro-Ogrski ali dvajsetkrat tolikšna, kakor je velika vsa Hrvaška (Hrvaška, Slavonija, Dalmacija).

Za carjem je imela največ zemlje pravoslavna cerkev, za njo pravoslavni samostani, in končno posamezni plemiči.

Ko se je v carski Rusiji l. 1861. odpravila tlaka, so kmetje dobili od zemlje, ki so jo obdelovali skozi stoletja, zelo majhen del, navadno samo eno četrtno, največ polovico, a še to so morali plačati plemičem in sicer po njihovi lastni oceni. Izplačilo je bilo odrejeno na 50 let in se je skončalo šele nekoliko let pred svetovno vojno.

Ruskim plemičem ni nič pomagalo, da so si nepravilno obdržali kmečko zemljo. Ker so bili skozi stoletja navajeni, da jim je kmet zemljo brezplačno obdeloval, da jim je brezplačno krmil konje, veliko in malo živino, da jim je obdeloval vrtove, urejeval cvetličnjake in vsa druga hišna opravila — je sedaj gospoda, ko je izgubila pravico do teh brezplačnih del, težko občutila breme svojih velikih posestev.

Velika večina te zemljiške gospe je v tej stiski začela prodajati svojo zemljo vsakomur, ki jo je le kupiti hotel. Prodajala jo je tudi kmetom, čeprav nerada, kajti plemiči niso znali izvesti parcelacije; bali

so se tudi, da kupnine od kmetov nikoli ne bodo dobili. Samo mal del gospe se je znal prilagoditi novim razmeram in umel preprečiti propast svojega gospodarstva, a bili so tudi slučajni, da je posamezen vlastelin začel gospodariti napredno in vzorno.

Ruskega carja je ta usoda ruske zemljiške gospe nemilo dirnila in carski dvor bi najraje obnovil tlako, če bi jo mogel, samo, da bi vlastelini bili rešenih teh stisk.

Da pa jim pomaga, zlasti onim, ki so se nepremišljeno zadolžili, je ustanovila carska vlada posebno plemiško banko, ki jo je bogato založila. Ko so se proti temu dvignili ugovori, in je v inozemskem časopisu nastala prava burja proti tej krivici, da se s kmečkim denarjem snuje plemiška banka, je bila osnovana, toda mnogo kasneje tudi kmečka banka.

V mnogih delih Rusije so ostali kmetje popolnoma brez zemlje, ali pa so je imeli zelo malo, brez vsakih vozil. In glej, ravno te najbolj siromašne kmete je začela carska vlada preseljevati v Sibirijo, da se jih je tam še bolj uničilo, a delala je to zaradi tega, da prepreči kmečke upore.

Zadnja leta svetovne vojne se je selilo iz evropske Rusije v Sibirijo letno do 300.000 kmečkih ljudi.

To je bilo treba povedati zaradi dvoje: Prvič, da ruski veleposestniki niso bili nikakršni gospodarji, drugič, da je v največji in najslabše upravljani državi na svetu kmetom tako primanjkovalo zemlje, kakor recimo, v našem malem in prenapolnjenem (hrvaškem) Zagorju.

Pravega gospodarstva ni bilo niti na carskih posestvih, a na cerkvenih in samostanskih posestvih se je navadno izkazalo, da delajo kmet-

LISTEK.

56

Kmečki punt.

Hrvaško napisal Avgust Senoa.

„Kaj ne, da sem. Vidiš, Peter, kako osle si,“ se je zasmel Peter in sedel za mizo, za katero si je njegov tovariš že bil poiskal prostora. Krčmarica je postavila pred pivca dva vrča in odšla iz sobe. Pisar je sobo ošinil z očmi, pokukal v vrč, vzdignil nos v zrak in se obrnil k svojemu tolstemu tovarišu:

„Vidiš, dragi Peter, kadar sem tako sam in ogledujem svoj cvetoči nos v vinskem zrcalu, me zgrabi nekaka čudna volja, da začnem filozofirati in v svoji pameti premetavati vse, kaj, kako in zakaj se kaj na tem svetu godi.“

„In o čem modruješ zdaj?“

„O vsem, dragi Peter. Tako n. pr. o našem starem volku na Susjedu. Povej mi, ali ni ta človek vragu prodal svoje duše? Še cesar mu nič ne more. Glej, preteklo je leto, odkar so bili komisarji tu. Koliko je bilo kričanja! Že sem mislil, da bodo našega premilostnega na meh odrli. Ali ni ta podžupanska buča napisala cele plahte, da bi se lahko zakonski par pokrili z njo? In kaj se je zgodilo? Nič. Nič in zopet nič! Tah! sedi mirno, gladi si svoje brke, odira kmete na meh in niti ne gane z ušesom, če oni komorski pes Grdak na njega zalaja. Ali ni to čudna modrost? Naju bi bili že desetkrat obesili.“

„Naju,“ se je nasmehnil Peter in našel drugi vrč. Seveda, ali z najinim gospodarjem so računali drugačni. Gospoda ima hudiča za botra. Ko si je najin gospodar onokrat osmodil prste

in ko mu je umrla gosa, je škripal z zobmi, pil vodo in ženske mu niso kvarile posta. In se je podal v Bratislavo. Po strani sem ga opazoval, ko se je vrnil. Vihal je brke, smejal se, pil vino za dva in hodil za babami v petek in v svetek. Dobro je, sem si mislil. Grom ne bo treščil v koprivo in mi bomo tukaj še veselo živeli.“

„Hudiča veselo!“ je zamrmral pisar in potegnul kapo na čelo. „Ko sem služil pod malim Gašparjem v Turovem polju — nju, je bilo zlata kakor blata! In tukaj? Br-r-r-r! Dela, da ne prideš do sape, toda pri vsakem nosiš glavo v torbi. In kaj imaš od vsega, kaj? Ta vsakdanji kruhek in nekaj počenih grošev. Vedno se motaš in vrtiš na istem mestu. Meni je že tesno, hudičevo tesno tukaj pri tem vražjem skopuhu,“ je pihnil pijani Šimen pred se in nagnil tretji vrč; nato je smeje nadaljeval: „Če bi me žena tukaj ne držala, bi bil že davno pobegnul.“

„Žena?“ je ves začuden vprašal Peter, „od kedaj pa si oženjen, ti spodeni frater?“

„Vsak dan, prijatelj, hihih!“ se je zarežal Šimen in nagnil glavo; „ali ne veš, da živim kakor vrabec na tujem smetišču?“

„Katera te pa, zavruga, mara?“ je pozorno vprašal Peter.

„Lolička! Lolička!“ je zašepetal Šimen.

„Lolička!“ se je zdrznil Peter, „saj ona...“

„Ima našega gospodarja! Ima tudi Loliča! Ha, ha, ha! Seveda!“ je vdaril pijanec s pestjo po mizi in se začel krohotati, da so mu solze navrele v oči. „Da, da! Tah! daje denar njej, ona pa meni! Ali si nisi nikdar pogledal njenega lica? Prijatelj, ta žena je Turek, za tri

možakarje, kar mene vprašaj! Pijva!“ je zopet udaril s pestjo po mizi, dočim ga je Peter oprezno poslušal.

„Vidiš, to me drži na Susjedu,“ je nadaljeval Šimen, „in znal si bom nabrati kapitala. Tah! bo moral še odpreti mošnjo.“

„Kako to?“ se je bliže primaknil Peter.

Šimen je vstal, se sklonil preko mize in šepnil Petru v uho: „To je velika skrivnost. Da, da! Kmečke mrhe se zopet puntajo. In kdo ve, kje je vsega tega puntanja glava in kje koren, kdo? Jaz to vem,“ in pijan se je vzdignil in se ponosno potrkal na prsa, „jaz, Šimen Drmačič! In komur bom jaz povedal, ta bo lahko zdrobil glavo in izpulil koren puntarije. Tako! Rsk! Jaz pa bom povedal onemu, ki mi bo dobro plačal.“

„Kje za vruga pa si to izvedel? Ti si zares filozof. Onega o Lolički pa ti vendar le ne verujem.“

„Ne veruješ, prismoda?“ je zaklical Šimen in vrgel vezen mošnjiček na mizo, „pa poglej! Ta mošnjiček je Helena dala Tahu, Tah! Lolički, Lolička meni, jaz pa ga dam tebi, svojemu pobratimu. Ali sedaj veruješ?“

„Verujem, Šimen,“ je rekel Peter in hitro segel po mošnjo.

„Ali, za Božjo voljo, zakaj se tudi ti, Peter, ne ženiš? Saj vendar nisi šepave kobile sin.“

„Saj bi se! Tu na Brdovcu je neko dekle, Jurkova Jana.“

„A, a!“ se je pisar potipal s kazalcem po čelu, „spominjam se, fino pišče. In?“

„Niti blizu me ne pusti. Že parkrat mi je osmodila brke.“

(Dalje prih.)

je ali popolnoma brezplačno ali pa le za hrano „v imenu božjem“.

Tu sedaj vsaka zdrava pamet lahko presodi, da bi teh strahovitih krivic nikoli ne bil odpravil ruski parlament, v katerem bi odločala gospoda in katerega sklepe bi potrjal car kot največji veleposestnik, kakor se je tudi Nikolaj II. s ponosom imenoval.

Ko je v septembru 1917. v Petrogradu izbruhnila prva revolucija, ki je prisilila carja k odstopu, so dobile vlado v roke ruske gosposke stranke. Na čelu jim je stal odvetnik Kerenski. Tej gosposki vladi ni bilo niti na kraju pameti, da bi dala kmetom vsaj vso carsko in vso cerkveno zemljo, temveč ta gospoda je govorila samo, da bi mogli kmetje potom parcelacije nekaterih večjih veleposestev za dober denar dobiti nekaj zemlje.

Med tem je v oktobru 1917. Lenjin z malo stranko svojih boljševikov premagal v Petrogradu to gosposko vlado, se nato preselil v Moskvo, kjer se je nastanil v moskovskem Kremlju (carjem posvečenem gradu) in kmalo zavladal nad vso Rusijo.

Boljševiki so v smislu svojega programa vso zemljo brez razlike — torej tudi kmečko — proglasili za državno ali skupno, toda ti njihovi dekreti so ostali na papirju. Dokler so boljševiki izvajali revolucijo po Petrogradu, po Moskvi in drugih mestih, so jo kmetje izvajali pa po vaseh tako, da so med seboj razdelili velik del carske, cerkvene in veleposestniške zemlje. Razdelil se je tudi živi in mrtvi inventar, zlasti vozila in gospodarsko orodje. Boljševiška vlada v Moskvi je v glavnem to mirno gledala, vstrajala je le na tem, da kar največ inventarja dobe najrevnejši kmetje in da najbolj bogati kmetje, imenovani „kulaki“ (veržniki in odrtniki) ne dobe ne zemlje ne inventarja.

Skozi polna tri leta (to je od 1918. pa do 1921.), ko se je morala Sovjetska Rusija boriti na vse strani proti povampirjenim carskim generalom, katerim so pomagale vse vevlasti brez razlike, ni moglo priti do nikakšne zakonite ureditve zemljiških odnošajev.

No, sedaj vlada v Sovjetski Rusiji že tri leta popolen mir in popolna varnost pred zunanji sovražniki. Zato je boljševiška vlada, ki je popolnoma delavska, a to komunistična, hoče biti pa pravična tudi napram kmetom, uzakonila kmečko pravo do zemlje koncem leta 1922. in to na sledeči način:

Vsa zemlja v Sovjetski Rusiji je „lastnina delavsko-kmečke države.“

V vsaki zvezni republiki upravlja lastnino narodni poverjenik poljedelstva dotične republike.

Vsak ruski državljani brez razlike vere, narodnosti in spola, ki želi zemljo sam obdelovati, ima pravico, da jo dobi. Vsak kmet ima torej nesporno pravico do zemlje.

Kmet dobiva zemljo v neomejeno uživanje in v svoje svobodno gospodarstvo. Samo, ako kmet to sam hoče, more vstopiti v staro zemljiško

skupnost, ki se je imenovala „Mir“, ali pa v novo zemljiško zajednico, ki se imenuje „komuna“. Toda nihče ga ne sme v to siliti na kakršen koli način.

Kmetu se zemlje ne more odvzeti v nobenem slučaju, samo takrat, ako bi jo obdeloval izključno le po najemnikih in ne bi niti on sam, niti nobeden od njegove družine, ako so isti za delo sposobni, ne sodeloval. Dokler pa kmet dela sam na svojem polju in v gospodarstvu in dokler delajo tudi vsi člani njegove družine, ki so za delo sposobni, sme najemati tudi težake proti plačilu, kolikor jih le hoče.

Od zemlje, ki jo kmet neomejeno uživa, plača stalno „arendo“ ali zakupnino državi, a zato je oproščen vseh drugih davkov od zemlje. Edino, ako ima mlin ali pa se bavi s kakšno obrtjo, plača od tega še posebni davek.

Ako mora iti kmet v službo, mu ostane zemlja še polnih šest let v užitek. Po preteku tega roka se mora ta zemlja dodeliti drugemu kmetu. V takšnem slučaju, ko kmet zapusti zemljo kot vojak in se tam izgubi, se rok še podaljša.

Posebni predpisi urejujejo notranjo kolonizacijo in preseljevanje iz ene kraja v drugega.

Naravno, da zemljiški odnosi še niso urejeni in da tudi ne bodo kmalo, ker je Rusija prevelika in ker je ta stvar sama po sebi težka. Ali ravno te dni, koncem junija 1924., je Sovjetska Zveza izročila vso oblast nad zemljo dotičnim samostojnim vladam in to ne le v zveznih državah, kakor je n. pr. Ukrajina, temveč v vseh t. zv. „avtonomnih oblastih“. Poleg tega je v sami Sovjetski Rusiji gubernijskim izvršnim odborom dana popolna moč, da smejo oni kmečkemu ljudstvu dovoljevati zemljo in gozdove, za kar ne potrebujejo nobenega odobrenja osrednje vlade v Moskvi.

Vsi zakoni o zemljiških odnosih so izdelani na temelju izkušenj in ob polnem upoštevanju kmečke gospodarske svobode in kmečkega prava, a to je tudi po programu HRSS glavni temelj kmečkega prava.

Tujci, ki prihajajo v Rusijo, pa če so še tako pošteni in inteligentni, težko razumejo te prilike, a večkrat celo nič ne pojmi. Ako so prava gospoda ali buržuji, tedaj bi povsod hoteli videti popolno individualno lastništvo po vzoru rimskega prava, ker tega ne vidijo, jim je v Rusiji vse le brezmiselni komunizem. Ako pa so ti tujci sami komunisti, tudi ne razumejo teh zemljiških odnosov in se jim zdi, da se Sovjetska Rusija vrača zopet na staro pot privatnega lastništva in kapitalizma. Toda mi, ki vemo, kaj je naša zadruga, kaj so naše zemljiške zajednice in gospodarske občine in kaj je naša HRSS, razumemo tudi ruske zemljiške zakone in vidimo, da so hvala Bogu enako daleč od lastništva po rimskem pravu, kakor od takšnega državnega socializma, s kakršnim so tudi pri nas Hrvate hoteli osrečiti razni belgrajski plačanci pod socialistično ali komunistično krinko.

Slovenska inteligenca.

Praden pišemo o slovenski inteligenci, nam bodi dovoljeno ugotoviti, kaj navadno razumevamo pod to besedo.

V stvari sami pomeni beseda „inteligenten“ pameten, brihten. V navadnem življenju pa ne prištevamo vseh pametnih in brihtnih ljudi k takozvani „inteligenci“, ampak prištevamo k tej navadno le šolane ljudi.

Šolani ljudje pa opravljajo navadno take posle, da lahko nosijo lepo in čedno obleko tudi za vsak dan. Zato prištevajo nečimerne ženske k „inteligenci“ vse čedno oblečene ljudi, zlasti če nosijo še cviker ali očala. V resnici nima seveda lepa obleka s pametjo oziroma z inteligenco nič skupnega, ker lepo se lahko obleče vsak bedak. Praksa nam tudi kaže, da so največji bedaki navadno najbolj „moderno“ oblečeni.

O inteligenci, ki se vsled svoje obleke prišteva k inteligenci, danes ne bomo govorili. Rekli pa bomo eno o naši šolani inteligenci.

Slovenci smo reven narod. Šola pa velja denar. Zato je razumljivo, da se šola večina naših ljudi s pomočjo raznih dobroteljskih ustanov in podpor. Kakor hitro pa naši fantje dovrše svoje šole, vstopijo navadno ne v proste življenske poklice, ampak v razne privatne in javne službe. Navadno jih najbolj privlači k sebi javna služba.

Toda služba je služba, čeprav je državna ali deželna ali občinska. Kdor služi, ni in ne more biti gospod! Kdor služi, se mora ali pokoriti ali pa — iti.

Naša šolana inteligenca se navadno — pokori. Praden bo dosegla naša inteligenca tisti višek razvoja, da ji bo vseeno, ali ostane v državni službi in v lepi obleki ali pa sleče

lepo obleko in prime magari tudi za kramp, zato pa ostane svobodna — oh, to bo preteklo še mnogo let! V Ameriki je pač tako, da je vsak človek „gentleman“, bodisi delavec ali pa advokat. Mi pa, ki smo zrastle iz fevdalnega in cesarskega in kraljevskega duha, še dolgo ne bomo tako daleč.

Strah pred drugim delom kakor pred pisarniškim pa kuje ogromno večino naše šolane inteligence v suženjske verige. To opazujemo lahko vsak dan na vseh vrstah naše šolane inteligence. Iz strahu pred izčrpano „službo“ menjava večina — ne vsi — svoja politična prepričanja kot srajce. Danes tako, jutri drugače, kakor to ukazuje in veleva vsakokratna — vlada.

Te vrste šolana inteligenca pa si lasti pri nas — voditeljstvo naroda! Ubog narod, ki se da voditi od uslužbencev in duševnih hlapcev! Tak narod ne bo prišel nikdar do gospodarstva! Kako pa?

Zato se mora slovenski narod okleniti druge inteligence kot samo šolane. Izbrati si mora svoje voditelje v prvi vrsti med pametnimi kme-

ti in pa med neodvisno šolano inteligenco. Samo šolana inteligenca ni dovolj.

Sedaj nam bo tudi razumljivo, zakaj zija med ogromno večino šolane slovenske inteligence in pa med slovenskim ljudstvom tako ogromen prepad in tako ostro nasprotje, da se zdi skoro nemogoče to čudno razmerje uravnati. Ogromna večina slovenske šolane inteligence je razpoložena hlapčevsko, ljudstvo pa si želi svobode in samostojnosti.

Navedeno dejansko stanje nam tudi pojasnjuje, zakaj pišejo listi slovenske šolane inteligence, zlasti „Narod“ in „Jutro“ tako ogabno hlapčevsko, da se mora ta pisava studiti že zadnjemu gorskemu pastirju. Po svoji hlapčevski naravi sploh ne morejo pisati drugače.

Slovenska šolana inteligenca se mora najprej otresti svojega hlapčevskega duha, ki ga nosi s seboj še iz dobe fevdalizma, potem pa ji bo ljudstvo zopet zaupalo. Dokler pa se to ne zgodi, hodi slovenska šolana inteligenca z vsem svojim „naprednjaštvom“ med „narod“ popolnoma zastoj.

Iz naše organizacije.

Belakrajina - Vinica. V nedeljo 13. julija se je vršilo zborovanje zbornikov slovenskih republikancev na Vinici. Zastopanih je bilo 5 občin, čeprav se je za zborovanje zvedelo šele zadnji trenotek. Na zborovanju se je pretresal politični položaj. Govorili so A. Prepeluh iz Ljubljane, Iosip Maljevac in posestnik Horvat iz Kota. Njihovim - govorom je ljudstvo navdušeno ploskalo. Navzoči so bili sami odlični kmečki možje in mladeniči, ki so v dno duše prepričani Slovenci in republikanci. Osnovala se je takoj krajevna politična organizacija za Vinico in okolico Slovenske republikanske stranke kmetov in delavcev. V odbor so bili izvoljeni: predsednik Blaž Flajnik, namestnik Jure Žagar, tajnik Stegne Ivan, blagajnik Flajnik Jurij, kot odborniki pa: Rozina J., Štefanič M. in Kojin Jože. Končno se je razpravljalo tudi o občinskih volitvah, ki bodo v avgustu. Tu je vse ljudstvo naše politične misli.

Na Suhorju pri Metliki se je v nedeljo, 13. t. m. ustanovila krajevna organizacija slovenske republikanske stranke kmetov in delavcev. Poročevalc iz Ljubljane je obširno razložil naš program in politični položaj v

Sloveniji in v državi. Številno obiskani sestanek se je vršil po § 2 shodnega prava. Pokazalo se je, da želi ljudstvo dvoja: samostojno, republikansko vladano Slovenijo in vzajemno delovanje s Hrvati za doseg kmečke delavske Zvezne države Jugoslavije. Tudi na Metliškem napreduje naša politična misel vidno. V odbor krajevne organizacije so bili izvoljeni: predsednik Anton Kramarič, namestnik Anton Težak, tajnik Franc Kočevar, blagajnik Jože Videčič, v odbor pa Anton Povsenil, Janez Jelenič in Janez Kočevar.

Štajerska. Obširna Dončka gorra se je glasom poročila organizirala v Slovensko republikansko stranko kmetov in delavcev.

Amerika. Naši ameriški Slovenci so se začeli zanimati za naš pokret. Vedno pogosteje se oglašajo tudi z onstran morja Slovenci, ki nas pozdravljajo. Želeli bi, da najde naš list med njimi čimveč naročnikov in podpornikov.

Šinji Vrh. Tu že deluje krajevna organizacija slovenske republikanske stranke, ki je nastopila že pri zadnjih občinskih volitvah, čeprav so ji hotele oblasti delati sitnosti.

Šimrak se skriva.

Bivši poslanec hrvaške ljudske stranke in urednik zagrebške „Narodne politike“, je bil od sedanjeve prosvetnega ministra Sv. Pribičevića imenovan za vseučiliškega profesorja in sicer proti volji zagrebške univerze. Znano je, da je dr. Šimrak hudo napadel politiko Št. Radiča. Zagrebški „Hrvat“ z dne 8. julija t. l. prinaša sledečo beležko:

„Ob priliki Šimrakovega imenovanja za vseučiliškega profesorja, s katerim imenovanjem je bil kršen princip avtonomije vseučilišča, smo napisali, da je to morda Pribičevićeva nagrada, ker je imenoval Vidovdanske ustavo genialno delo. Šimrakov organ „Narodna politika“ se zaradi tega jezi in pravi: „Pisec nekvalificiranega napada na dr. Šimraka laže ko trdi, da je dr. Šimrak proglasil Vidovdanske ustavo za genialno delo. Kje je dr. Šimrak to sto-

ril?“ — Šimrak je to storil v listu dalmatinskih klerikalcev, v splitskem „Jadrano“, koncem aprila ali početkom maja in se je skrival za šifro dr. I. Š. Mi smo te genialne Šimrakove besede prinesli v neki beležki v številki od 19. maja letos in se ne spominjamo, da bi jih klerikalni organ demental.

Kar se tiče opravičevanja, da dr. Šimrak ni kršil avtonomije vseučilišča, niti da tega ni hotel storiti, mislimo, da je to nedostojen izgovor za resnega človeka. Ni kriva za kršenje avtonomije samo vlada, ki jo je faktilno izvršila, temveč tudi tista oseba, ki dovoljuje, da se v njeni zadevi kršenje vrši. Dr. Šimrak ima prosto, da to prepriča, kajti vlada ne more nikogar prisiliti, da vzame njen dar, ki je bil poklonjen na takšen način.“ Radovedni smo, kako se bo ta reč še razvila.

Preganjanje tiska v Sloveniji.

Pod tem naslovom prinaša zagrebški „Hrvat“ z dne 8. julija sledeče vrstice:

„Takoj po imenovanju Pribičevićevega demokrata Wilhelma Baltitscha za velikega župana, je „Slovenski Narod“, danes radikalni list, z zgražanjem konstatiral, da se časopisje v Sloveniji ne pleni. Grdo in škandalozno za list, za politično glasilo, ki bi moralo braniti svobodo časopisja! Ta gnusni pojav je takoj našel odziv pri ljubljanskih

merodajnikih in režim je začel z najbrezobzirnejšim preganjanjem opzijskih listov. Evo nekaj dejstev: Številko 26. „Avtonomista“, tednika Slovenskih republikanskih avtonomistov od 24. junija je policija zaplenila, a obenem zabranila tudi drugo izdajo. Naslednjo številko 27. od 4. t. m. je policija istotako zabranila in ni hotela povedati, kaj je zaplenjeno. Ne samo to, tudi ni hotela izdati nobenega odloka o zaplenbi: „Avtonomist“ je potem izdal posebno števil-

pa tudi to je policija v celoti zaplenila obnem z nezaplenjenimi članki S. Radiča, ki so izšli v „Slobodnem Domu“ in „Freies Heim“. Šele drugo posebno izdajo „Avtonomista“ je končno dovolila. Tako so

naročniki „Avtonomista“ šele po 14 dneh dobili svoj list.

Tako bo šla slava naše nove slovenske konfiskacijske prakse po svetu. Komu v korist? Komu v škodo?

Dnevne vesti.

Prekrstitev. Kakor nam poročajo, se je dal dr. Gregor Žerjav prekrstiti. On se ne piše več dr. Žerjav Gre-gor, ampak dr. Žerjav Gre-dol.

Znati je treba. Ko se je Nikola Pašič pred rešitvijo zadnje krize potegoval za ministrsko predsedništvo, mu je predla jako tesna, ker ni imel za seboj parlamentarne večine. Da se izogne nevarnosti, ki mu je pretila od strani opozicije, je šel h kralju in mu pokazal pobotnico, ki naj bi dokazala, da prejema Štefan Radič ogromne svote denarja iz Moskve, da bi bilo za kralja in za državo skrajno škodljivo in nevarno, če bil dal vlado v roke opoziciji, v kateri so tudi hrvaški republikanci. Ta trik se je Pašiču posrečil in on je dobil vlado. Sedaj pa se je izkazalo, da je tista pobotnica o prejetih ogromnih svotah navaden falzifikat s ponarejenim podpisom Stefana Radiča. Tudi pobotnica ni ruskega izvira, ampak nosi — avstrijske pečate. Fotografijo te „ruske pobotnice“ je razobesilo uredništvo zagrebškega „Hrvata“ na javen ogled.

Zaplenjen denar. V najnovjšem času je začela državna oblast silno goniti proti komunistom. Ali je ta gonja upravičena ali ne, to je stvar zase. Gotovo pa ni upravičeno, da državna oblast pleni denar po raznih delavskih, četudi „komunističnih“ društvih. Tisti denar je privatna last, in vlada, ki pravi, da brani in varuje privatno lastnino pred boljševiški nasilji, ne bi smela tega načela sama kršiti in zaplenjati denar, ki ni njen. Vlada ima kvečjemu pravico, da poskrbi, da ta denar ne bo obrnjen v kakšne nepravice, kratkomalo konfiscirati ga pa ne bi smela, ampak bi ga morala vrniti članom onih društev, katerim ga je pobrala. Če se bo uveljavila sedanja praksa, bo vsaka vlada lahko proglasila svoje politične nasprotnike za „prevratne elemente“ in jim zaplenila njihovo premoženje.

V zadregi. Vlada preganja v najnovjšem času komuniste. Te dolži, da hočejo našo državo razbiti. Zato je vlada vse komunistične organizacije razpustila in jih prepovedala, denar in razne spise pa je zaplenila. Do tu je vsa zadeva v redu, čeprav ni v redu. Čudno pa je, da je vlada začela preganjati komuniste ravno v trenutku, ko stoji v ospredju političnega zanimanja vprašanje, kdo bo dobil volilni mandat. Vse kaže, da hoče Pašič z gonjo proti komunistom doseči pri odločilnih činiteljih to, kar je dosegel s ponarejeno pobotnico, s ponarejenim Radičevim podpisom. V tej sumnji nas potrjuje okolnost, da so oblasti že nekaj let prav dobro vedele, da se skrivajo pod to firmo komunisti in ravno tako so vedele, da izdajajo ti ljudje svoje časopise, da prirejajo svoje javne shode itd., pa se vendar ves čas niso zganile. Zakaj ne? Zakon o zaščiti države komunistične organizacije prepoveduje, toda oblast je do danes molčala in ni nič vedela, oziroma ni nič hotela vedeti o „boljševiški nevarnosti.“ Danes pa, ko je v nevarnosti Pašič-Prebričevićeva vlada, je hipoma ogenj v stehi in država v silni nevarnosti! Ali prejšnja leta država ni bila v nevarnosti? Kdor vse to pomisli, bo težko verjel zatirjanju vladnega časopisja o „komunistični zaroti v Jugoslaviji“, ampak bo prav utemeljeno sumil, da gre samo za nov političen manever, ki naj ohrani Pašiča in Pribičevića na vladi.

Pretepaštvo v Sloveniji. V najnovjšem času se v Sloveniji silno množe poulični pretepi in poboji in ne mine skoro dan, da listi ne bi poročali o tej ali o oni nesreči ali pa grozovitosti. S stališča svojih strankarskih interesov dolže listi vselej nasprotno jim stranke, da je povzro-

čila poboje: Eni dolže „Orjuno“, drugi pa „klero-komuniste“. Vprašanje, kdo je kriv in kdo začenja te neprestane poboje, nas zaenkrat ne zanima. Nas zanima v prvi vrsti le dejstvo, da so v Sloveniji poboji na dnevnem redu, ne da bi se poklicana oblast zganila in napravila red, kakor ji to veleva njena dolžnost. Za vlado, ki svojo nalogo razume, bi moral biti uboj — uboj, pa naj se izvrši v imenu „nacije“ ali v imenu „prevrata“. Vlada pa se ne gane, policija se ne gane, žandarmerija se ne gane, armada se ne gane! Pač, giblje se že, toda samo na eno stran! To je še slabše, kakor če bi se vlada sploh ne zganila, kajti občutek, da vlada postopa pristransko, vpliva in deluje še mnogo bolj porazno, kakor če bi se zavedali, da ima leno in zaspano vlado. Vnanji svet seveda vse to gleda in si misli svoje. V prvi vrsti pa vidi, da pri nas ni nobene pravne varnosti več! Zato se ne smemo čuditi, če vrednost Din stalno pada, da se nas tuja trgovina izogiblje, da tujci iz naših krajev odhajajo in da bo tudi ljubljanski velesejm, ki je za mnoge naše gospodarske kroge še zadnja rešilna bilka, padel v vodo, ker pravijo tujci, da jim ni prav nič treba hoditi po krogle v Ljubljano, dokler se lahko doma pobesijo. Le tako naprej!

Nerodneži. Slovenski listi so v tork objavili za zabite ljudi „veselo“ vest, da so Stefana Radiča v Moskvi ubili. Poročali so po nekem bolgarskem viru, da je Radiča ustrelil v Moskvi neki Hrvat, ki živi v službi ruske vlade, in sicer zato, ker je Radič „izdal“ hrvaške kmete! — Ta bedarija je nekoliko predebela. Radiča, ki je baje sklenil s sovjetsko vlado sporazum, da bi ustrelil Hrvat, ki stoji v službi iste vlade? Pejte, pejte!

Vse po starem. V Pragi so zborovali te dni ministri onih držav, ki so združene v Mali antanti, t. j. ministri Češke, Jugoslavije in Rumunije. Ugotovili so, da ne vedo vsi skupaj nič in da je ostalo vse tako kakor je bilo. — V Belgradu „sejejo“ ministri vsak dan, včasih kar po dvakrat. Vsakokrat ugotove, da je še vse po starem. Ljudje pa, ki niso ministri, čutijo, da ni več vse po starem.

Lepo novopreurejene prostore ima „Ljubljanska posojilnica“ na Mestnem trgu šte. 6 v Ljubljani. Priporočamo Ljubljansko posojilnico našim čitateljem ter opozarjamo na oglas.

Tiskovna svoboda. Na Hrvaškem so zaprli urednika lista „Graničar“ in ravno tako tudi tiskarja tega lista. List je poročal o trboveljskih dogodkih tako, kakor vsi ostali zagrebški listi, pa je bil vseeno zaplenjen in urednik obsojen. Sodišče je zaplembo sicer razveljavilo, urednik in tiskar pa sta morala kljub temu v zapor.

Posebno izdajo je prinesel „Socialist“, v kateri odločno trdi, da so bili oni fantje, ki so se bili v noči od sobote na nedeljo sprli z orjunaši, socialni demokratje. Ti pa stoje v najhujšem boju s komunisti. Po vsem tem torej komunisteov niti poleg ni bilo v boju, ki je zahteval eno človeško žrtev. Radovedni smo, če bo vlada sedaj zaprte komuniste izpustila, ali pa bo kljub ugotovitvi „Socialista“ nadaljevala svojo gonjo proti komunistom.

Zdravilo proti revmatizmu. Pred dvema leti je iznašel mladi ruski zdravnik in bakteriolog Dr. Rahlejev zdravilo proti vsem vrstam revmatizma, katero zdravilo je po njegovih sestavnih delih nazval Radio-Balsamic. Z uporabljanjem tega zdravila so se dosegli neverjetni uspehi tako, da je danes dr. Rahlejev s njegovim zdravilom poznan po celi Evropi. Zdravilo se uporablja z masažo ter izredno hitro deluje neškodljivo na

srce in ne ostavlja nikakih posledic na koži.

Naš svet odslej potom tega izdelka mnogo manje trpi od te strašne bolezni, ter ima sedaj priliko celo najtežji revmatičar, da se z uporabo dveh do teh steklenic tega zdravila hitro ozdravi. Zdravilo se izdeluje in prodaja v laboratoriju Dr. Rahlejeva, Beograd, Kosovska ul. 43.

Položnice

za izplačilo naročnine II. polletja 1924 smo priložili tej številki vsem cenjenim naročnikom ter jih prosimo, naj nam vsak takoj nakaže malenkostno naročnino, ki znaša

mesečno samo 5 Din

ker nimamo nikakih fondov in smo navezani edino na naročnino in oglase. Upamo, da nam vsak, ki še ni plačal naročnine za II. polletje, pošlje isto sedaj po priloženi položnici. — Kdor ima še kaj zaostanka, naj ga pošlje skupno z naročnino za II. polletje. **Oni cenjeni naročniki, ki pa imajo list že plačan,** naj pa prejeta položnico oddajo svojemu sosedu ali prijatelju, ki doslej še ni naročnik in ga pridobe za naš list — ali pa isto shranijo za poznejši čas.

Važno za izseljence.

V Ameriki so nedavno uveljavili nov zakon za izseljence oziroma za priseljence. Novi zakon je stopil v veljavo dne 1. julija t. l. Ta zakon je zelo važen za one, ki se nameravajo izseliti v Zedinjene države, kakor tudi za one v Ameriki bivajoče izseljence, ki bi radi poklicali k sebi kakšnega svojega rojaka, in pa za one, ki bi hoteli za kratko dobo obiskati svojo staro domovino.

Novi zakon določa izseljeniško „kvoto“, t. j. število onih ljudi, ki jim je dovoljen pristop v Zedinjene države, na popolnoma drug način kakor je to bilo doslej. Za naslednja tri leta dovoljuje novi zakon vselitev samo dvem procentom od tistega števila ljudi, ki so bili rojeni v kakšni tuj državi in so prebivali že leta 1890. v Ameriki. Najmanjša kvota znaša 100, to se pravi, da 100 ljudi se lahko priseli v Ameriko iz vsake države, izvemši Japonsko.

Natančna kvota za posamezne države še ni določena. Nekatero države bodo prikrajšane za celih 20 do 25 procentov, druge zopet za manj. Od novejših narodnostnih skupin pa jih bo nekaj popolnoma izbrisanih.

Po teh računih bi znašala nova kvota za kraljevino SHS samo 735 oseb namesto dosedanjih 6425. Iz Italije se bo smelo izseliti v Ameriko le 3889 oseb namesto dosedanjih 42.000. Iz Nemčije bo smelo v Ameriko 50.129 ljudi namesto dosedanjih 61.000. Te številke pa so le začasno veljavne, dokler ne bodo objavljene uradne kvote.

Nekaj ljudi pa se bo smelo izseliti tudi izven kvote. Med te spadajo neozelenjeni izpod 18 let in pa žene ameriških državljanov, če prosijo za dovoljenje za vselitev njihov mož.

Drugo skupino izven kvote tvorijo duhovniki in vseučiliški profesorji, ki pridejo v Zedinjene države, da tam nadaljujejo svoj posel. Ti vza-

mejo lahko s seboj tudi svoje žene in otroke, ki so mlajši kot 18 let.

Stari zakon je dovoljeval vselitev tudi že za nekatere osebe izven kvote, n. pr. za posle, za umetnike, za bolniško strežniško osebje in za znanstvenike. Po novem zakonu spadajo vsi ti ljudje v kvoto.

Pač pa dovoljuje novi zakon preselitev v Združene države dijakom, ki so vsaj 15 let stari, če bodo študirali na kaki priznani ameriški visoki šoli. Ti dijaki ne spadajo v kvoto.

Vsak izseljenec si mora po novem zakonu priskrbeti „dospeljeniški vizum“. Vizum na potnem listu je nepotreben. Pristojbina za „dospeljeniški vizum“ znaša 9 dolarjev. Kdor pa dobi dospeljeniški vizum, mora izpolniti še celo vrsto drugih pogojev, predno ga puste v deželo.

Vrednost denarja. Naših sto dinarjev je vrednih v Švicah okoli 6 frankov 40 centimov. Razni znaki pa kažejo, da bo šel dinar še nekoliko navzdol. Vzporedno s padcem dinarja pa rastejo blagovne, zlasti žitne cene.

Živinski sejm v Zagrebu. Voli, prvovrstni po 15—17 in pol dinarja za kilo žive teže, drugovrstni do 14

Nove lepe slovenske knjige!

Ravnokar so izšle nove knjige:

Regina Povest G. Kelderja, poslovenil dr. Joža Glonar. Cena Din 5-

Občinsko dete

Srbska vaška povest, spisal Branislav Nušič. Poslovenil Cv. Golar. — Cena dinarjev 15—.

Zeleni kader

Povest iz viharnih dni našega narodnega osvobajanja, spisal Ivan Zorec. — Cena Din 14—

Poštšina Din 1—

Tiskali in založili

J. Blasnik nasl., Ljubljana Breg št. 12.

Vse knjige se lahko naroče po dopisnici.

Knjige so res lepe in za ljudstvo zelo primerne in zabavne.

Nadalje priporočamo politične študije prof. dr. Drag. Lončarja, ki so izšle v knjigi pod naslovom

„Politika in zgodovina“

Tudi ta knjiga je izšla v založbi tiskarne

J. Blasnik nasl., Ljubljana Breg št. 12.

Kdor se zanima za politična vprašanja in za boj za avtonomijo Slovenije, naj to knjigo bere!

Cena Din 30—.

Od slej se

razlikuje izvrstni, iz davna preizkušeni »Pravi : FRANCKOV : kavnj pridatek« od ponarejenih proizvodov tudi že na zunaj po novi, rjavomodro-belí etiketi. — Na tej se posebno iztičejo karakteristični znaki razlikovanja, ki so: in: »Franck« in »kavnj mlinček«.

»Pravi : FRANCK : z mlinčkom« zahvaljuje svojo splošno priljubljenost izvrstnemu aromu in prijetnemu okusu ter svoji izdatnosti in tečnosti.

dinarjev. — Krave, prvovrstne, po 14—15 dinarjev, druge vrste po 13 do 14 dinarjev. — Teleta po 15—18 dinarjev. — Domače srednje svinje po 19—20 dinarjev. — Težki konji po 10—13.000 dinarjev, lahki tovorni konji po 12.000 dinarjev. — Detelja po 125—150, seno zo 75 do 112 dinarjev za 100 kil.

Dobra letina za krompir. Splošno računajo letos z obilnim pridelkom krompirja. V Sloveniji unajo doseči višek okoli 500 vagonov za izvoz. Lansko leto so mnogo krompirja iz Slovenije pokupili v Vojvodini. Ker pa se letos tudi tam doli obeta bogata letina krompirja, ga bo treba prodati bržkone največ v Italijo.

IZDAJA LJUBLJANSKA ORGANIZACIJA SLOVENSkih AVTONOMISTOV, Odgovorni urednik Drago Brozovič. Tiskarna J. BLASNIKA NASL. v Ljubljani.

FR. SLOVNIK
LJUBLJANA, Stari trg 2.
priporoča po najnižjih cenah svojo zalogo izgotovljenih oblek in manufakture. Objekte po meri se točno izvršujejo.

ILIRSKA POSOJILNICA
Ljubljana, Kralja Petra trg 8/I.
sprejema hranilne vloge po 8%.
Večje in stalne vloge do 12%.

Naročajte in širite
„AVTONOMISTA!“

Nakup gozdov, desk, tramov in drv. Zaloga trboveljskega premoga in drv. Prodaja na debelo in drobno. - Plačljivo tudi na obroke.

DRUŽBA ILIRIJA
Ljubljana, Kralja Petra trg 8.
Telefon šte. 220.

THE REX CO
LJUBLJANA, GRADIŠČE 10.
Telefon šte. 265.
Najboljši pisalni, razmnoževalni in kopirni stroji.
VSE PISARNIŠKE POTREBŠČINE.

NAJCENEJŠE NOVE IN RABLJENE PISALNE STROJE

v specialni mehanični delavnici za popravo pisalnih, računskih, razmnoževalnih in kopirnih strojev.

LUDOVIK BARAGA, LJUBLJANA
ŠELENBURGOVA ULICA 6./I. nad.

Barvne trakove, karbon-indigo papir ter vse druge potrebščine. Pisarniška oprema vedno na zalogi.

Prometni zavod za premog
d. d. v Ljubljani

prodaja premog

iz slovenskih premogovnikov

vseh kakovosti v celih vagonih po originalnih cenah premogovnikov za domačo uporabo kakor tudi za industrijska podjetja in razpečava na debelo

inozemski premog in koks

vsake vrste in vsakega izvora ter priporoča posebno prvovrstni češko-slovaški in angleški koks za livarne in domačo uporabo, kovaški premog, črni premog in brikete.

NASLOV: Prometni zavod za premog d. d. v Ljubljani, Miklošičeva c. 15/II.

Zadružna banka v Ljubljani

Brzjavni: Zadrubanka.

Aleksandrova cesta šte. 5.

Telefon šte. 367.

Vplačani kapital Din 3,000.000.

Izvršuje vse bančne posle najtočneje in najkulantneje

Prva žebeljarska in železoobrtna zadruga v Kropi in Kamni gorici.

Pisma: Žebeljarska zadruga, Kropa (Slovenija). Brzjavke: Zadruga Kropa. — Telefon interurban: Podnart številka 2.

Želji za normalne in ozkotirne železnice. Želji za ladje, črni ali pocinkani. Želji za zgradbe, les itd. Želji za čevlje. Spojke za odre in prage. Spojke za ladje in splave. Železne brane. Zobje za brane. Kljuge za podobe, zid, cevi, žlebove itd. Vijaki z maticami. Podložne pločice. Maticice. Zakovice za tenderje, kotle, mostove, sode, pločevino, kolesa itd. Vijačni čepi. Verige. Vsi v našo stroko spadajoči železni izdelki po vzorcih in rizbah najceneje. Ilustrov. ceniki na razpolago.

Popolnoma varno naložite denar v

LJUBLJANSKO POSOJILNICO R. Z. Z. O. Z.

Mestni trg št. 6

ki posluje v novopreurejenih prostorih
v LJUBLJANI

Mestni trg št. 6

Hranilne vloge in vloge na tekoči račun obrestuje

po 8%

ter jih izplačuje takoj brez odpovedi. Večje vloge z odpovednim rokom obrestuje tudi više po dogovoru.

Posojila daje le proti popolni varnosti proti vknjižbi na hiše in posestva ter proti poroštvu. Daje tudi trgovske kr.dite ter sprejema ceslje in inkaso faktur.